

NOTITIE

PROJECT	:	Opheusden, Rijnbandijk
PROJECTNUMMER	:	P14-0538
ONDERWERP	:	Quick scan Archeologie (beleid gemeente Neder-Betuwe)
DATUM	:	4 september 2014
PLAATS	:	Veenendaal
OPGESTELD DOOR	:	Drs. A. Vissinga (KNA-archeoloog)

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het voornemen bestaat om op de locatie Rijnbandijk 12-16 te Opheusden, gemeente Neder-Betuwe, een appartementengebouw en een aantal vrijstaande woningen te realiseren. In het kader van de ruimtelijke procedure heeft BOOT opdracht gekregen om een quick scan uit te voeren naar archeologische verwachtingswaarden en het hieraan gekoppelde beleid in het projectgebied.

Het totale plangebied heeft een oppervlakte van 1,1 ha en het deel waarop het plan wordt gerealiseerd heeft een oppervlakte van ca. 0,65 ha. Op het terrein is een voormalige meubelwinkel (Van Dam) gelegen.

1.2 Doel

Het doel van de quick scan is het vastleggen van het relevante archeologisch kader voor het plangebied, als input van de ruimtelijke onderbouwing.

1.3 Werkwijze

Door middel van een inventarisatie van de beschikbare archeologische waarden- en beleidskaarten is een helder beeld verkregen ten aanzien van de archeologische verwachting van het gebied en de hieraan gekoppelde beleidsadviezen. De resultaten zijn opgenomen in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 wordt het archeologisch beleidsadvies voor het huidige plangebied samengevat.

2 Resultaat Quick scan

2.1 Achtergrond

Met de ondertekening van het Verdrag van Valletta (Malta) in 1992, is in Nederland de beleidsmatige zorg voor het archeologisch bodemarchief verankerd. In het verdrag staat: Archeologische waarden dienen als onvervangbaar onderdeel van het culturele erfgoed te worden meegenomen en te worden ontzien bij de ontwikkeling en besluitvorming van ruimtelijke plannen. Mocht bescherming onvoldoende mogelijk zijn, dan dient volgens dit verdrag de informatie te worden onttrokken aan de bodem door middel van archeologisch onderzoek. 'Malta' is verankerd in de Wet op de archeologische monumentenzorg die op 1 september 2007 in werking is getreden.

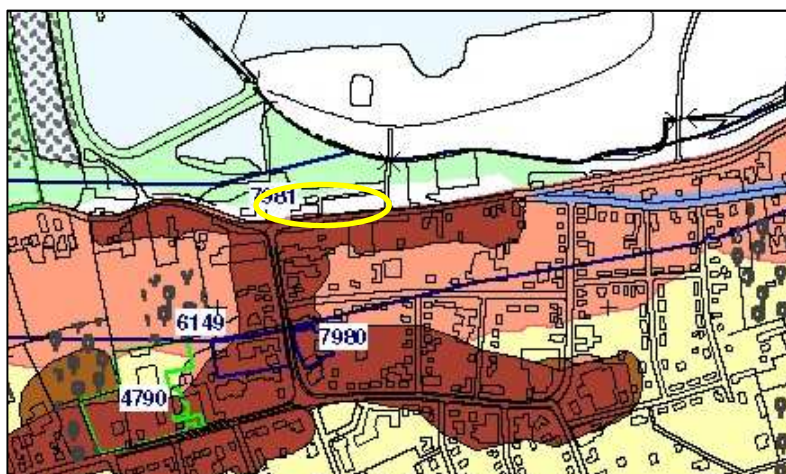
Het archeologiebeleid van de gemeente Neder-Betuwe is in overeenstemming met 'Malta' er op gericht om het bodemarchief zoveel mogelijk te ontzien. Indien dat niet mogelijk is, wordt voorafgaande aan de bodemverstoring archeologisch onderzoek verricht. De wijze van onderzoek wordt bepaald op basis van de vast te stellen archeologische waarden en de aard en omvang van de bodemingrepen. De archeologische (in bredere zin: cultuurhistorische) kennis die hierbij wordt vergaard, levert informatie op die ook als inspiratiebron kan dienen voor het ontwerp van een gebouw of bij het inrichten van de openbare ruimte.

Ter ondersteuning van het gemeentelijk beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg heeft RAAP voor de gemeente Neder-Betuwe een archeologische waarden- en verwachtingskaart vervaardigd: "Archeologische monumentenzorg in de gemeente Neder-Betuwe, 11 december 2008, RAAP-rapport 1665". Het is een kaart die op perceelsniveau inzichtelijk maakt waar bekende archeologische waarden zich bevinden en wat de kans is deze aan te treffen, zowel in de bebouwde kom als in het landelijk gebied. Deze kaart is vervolgens als onderlegger gebruikt bij het actualisatie van de bestemmingsplannen.

2.2 Archeologische waarden- en beleidskaart

Op onderstaande afbeelding is een uitsnede te zien van de archeologische beleidskaart van de gemeente Neder-Betuwe waarop de globale ligging van het plangebied met een gele cirkel is aangegeven.

Figuur 1: Uitsnede Archeologische beleidskaart

Op de archeologische beleidskaart is voor het plangebied geen verwachting (onbekend) weergegeven (zie Figuur 1). Direct ten noorden van de locatie ligt een gebied met een lage archeologische verwachting (lichtgroene kleur). Streven naar behoud in huidige staat is binnen deze gebieden niet vereist. Bij bodemingrepen dieper dan 0,3 m -mv en groter dan 10.000 m² dient vroegtijdig een inventariserend archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De Rijnbandijk zelf en de bebouwing ten zuiden daarvan maken deel uit van een Archeologisch Waardevol Gebied, Categorie 4 – historische dorpskernen. Binnen deze gebieden is streven naar behoud in huidige staat gewenst. Bodemingrepen die dieper reiken dan 0,3 m -mv en groter dan 30 m² dienen vooraf te worden gegaan door een vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek. Melding 7981 heeft betrekking op een uitgevoerd onderzoek in het kader van Ruimte voor de Rivier, zie onder. Binnen dit onderzoek is een globale archeologische verwachting opgesteld, maar is van het plangebied nog geen gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

2.3 Ruimte voor de Rivier

In het kader van de m.e.r. van de dijkversterking Ruimte voor de Rivier en Hoogwaterbeschermingsprogramma is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd naar de paleografische ondergrond van de Nederrijn en Lek met een specifiek daaraan gekoppelde archeologische verwachting (RAAP-rapport 1926). Het noordelijke deel van het plangebied (grijs gekleurd / zie figuur 2) betreft een beddingsgordel (stroomgeul) die in de Nieuwe Tijd (periode 1500 – 1950 nC) actief is geweest. In deze zone is sprake van een middelmatige archeologische verwachting voor de Nieuwe Tijd. Tevens maakt een deel van het plangebied deel uit van een historische kern (rood gekruisd). Hieraan is geen specifieke archeologische verwachting gekoppeld. Ten zuiden van de Rijnbandijk zijn komgronden aanwezig, met een lage archeologische verwachting.

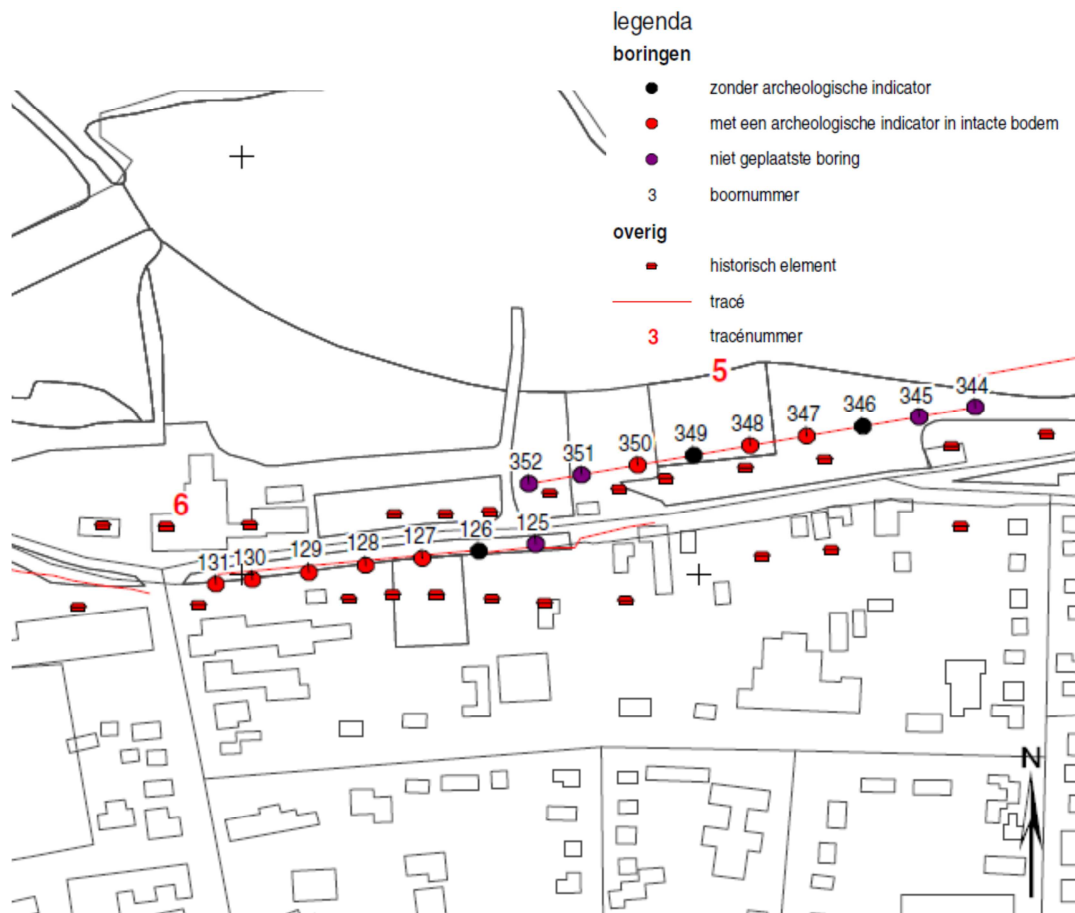
Figuur 2: Uitsnede uit kaart 25, bron: RAAP-rapport 1926

Volgend op dit bureauonderzoek is in 2012 het traject door middel van een inventariserend veldonderzoek (karterende fase) nader archeologisch onderzocht (RAAP-rapport 2445). Het plangebied valt hierbij binnen tracédeel 6. Hierbij zijn ten zuiden van de Rijnbandijk enkele boringen gezet. In nagenoeg alle boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen, bestaande uit de bouwpuin, houtskool, verbrande klei, fosfaat en onverbrand bot. De indicatoren zijn aangetroffen in een cultuurlaag en staan in verband met de historische kern van Opheusden. Een exacte datering van de resten kan niet gegeven worden; grofweg betreft het de periode vroege middeleeuwen – nieuwe tijd. Op basis van

het karterend booronderzoek is geadviseerd de geplande werkzaamheden (aanleg stabiliteitsberm en damwand) archeologisch te laten begeleiden.

Figuur 3: Uitsnede uit kaart 5, bron: RAAP-rapport 2445

2.4 Bestemmingsplan

Het plangebied maakt deel uit van drie verschillende bestemmingsplannen. Het oostelijk deel (weiland) maakt deel uit van het bestemmingsplan “Witte vlekken” en “Dijkverbetering Hagestein - Opheusden”. Binnen beide plannen zijn geen nadere regels ten aanzien van archeologische waarden. Het bebouwde deel van het plangebied, binnen de zwarte lijn met stippen, maakt deel uit van het bestemmingsplan Kern Opheusden. Voor dit deel is de waarde archeologie 4 van toepassing, in figuur 3 aangegeven door middel van een blauwe lijn. Onderstaande artikels zijn overgenomen uit het bestemmingsplan (artikel 25.1 en 25.2)

25.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Waarde - Archeologie 4 aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor behoud en bescherming van waardevolle archeologische informatie in de bodem.

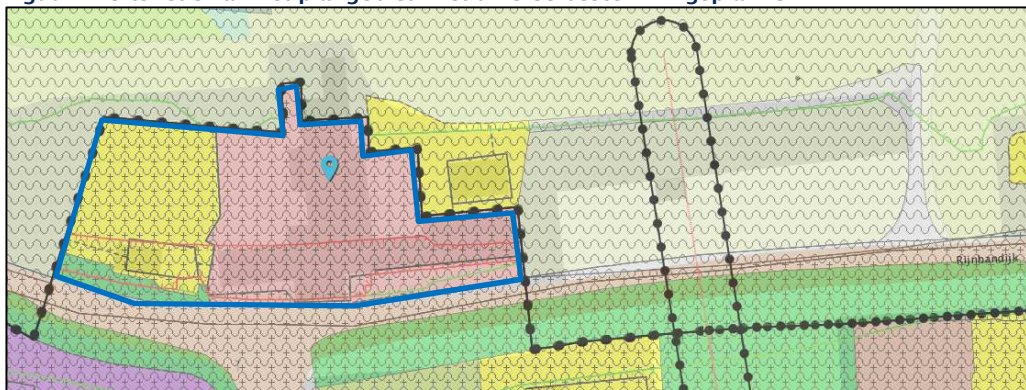
25.2 Bouwregels

Uitsluitend mogen gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde worden opgericht ten dienste van de in 25.1 omschreven doeleinden, alsmede ten behoeve van de andere daar voorkomende bestemmingen, mits:

- a) het bouwplan betrekking heeft op vervanging van bestaande bouwwerken, waarbij de oppervlakte niet wordt uitgebreid en de bestaande fundering wordt benut, met uitzondering van nieuwe kelders; of
- b) gebouwen maximaal 2,5 m uit de bestaande fundering worden opgericht; of
- c) het nieuw te bebouwen oppervlak niet groter is dan 500 m².

Met dien verstande dat het bepaalde in a, b en c geldt niet voor zover het bouwen in de bodem betreft tot een diepte van 30 cm onder het bestaande maaiveld.

Figuur 4: Uitsnede van het plangebied met diverse bestemmingsplannen

3 Conclusies en advies

3.1 Conclusie

De locatie heeft binnen het vigerend bestemmingsplan een dubbelbestemming voor behoud van Archeologische Waarde (waarde 4). Uit de onderzoeken welke zijn verricht in het kader van de voorbereiding van het project Dijkverbetering wordt geconcludeerd dat de locatie gelegen is binnen een historische kern. Gelet op de reeds aangetroffen resten in de directe omgeving lijkt het aannemelijk dat binnen het plangebied eveneens archeologische resten uit de vroege middeleeuwen – nieuwe tijd aangetroffen kunnen worden.

3.2 Advies

Het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) voor nadere beoordeling van het plangebied is in dit geval een minder geschikte methode om archeologische resten op te sporen. Op voorhand lijkt archeologische begeleiding bij de aanleg van het plan de meest voor de hand liggende aanpak. Deze aanpak is in lijn met de werkwijze voor het dijkverbeteringsproject wat grenzend aan het plan gaat plaatsvinden.

Geadviseerd wordt om eerst een gericht bureauonderzoek (conform de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.2) te verrichten, waarbij de verwachte archeologische waarde voor het plangebied specifiek in beeld wordt gebracht en dit wordt afgezet tegen de voorgenomen bodemingrepen. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan gericht advies worden gegeven over welke methode voor vervolg het meest geschikt zal zijn. De uiteindelijke beslissing ten aanzien van nut en noodzaak van een vervolgonderzoek en de exacte insteek daarvan ligt bij het bevoegd gezag, in deze de gemeente Neder-Betuwe.

Het verrichten van een archeologische (bureau)onderzoek is overeenkomstig de richtlijnen uit het vigerend bestemmingsplan. Ingrepen met een oppervlakte van meer dan 500 m² dienen vooraf te worden gegaan door een archeologisch (voor)onderzoek. Het toekomstige bouwblok heeft een oppervlakte van 0,65 ha waardoor op basis van deze gegevens, Oeen archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is.